

KİTABXANAŞÜNASLIQ

Xəlil İSMAYILOV
Əməkdar mədəniyyət işçisi
tarix elmləri doktoru
professor

MKS-LƏRDƏ METODİKİ TƏMİNAT İŞİNİN TƏŞKİLİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Açar sözlər: Metodiki təminat, kitabxana şəbəkələri, MKS-lərdə metodik iş, informasiya funksiyası, M.F.Axundov adına Milli kitabxana

Ключевые слова: Методическое обеспечение, сеть библиотек, методическая работа в ЦБС, информационная функция, Национальная библиотека им. М.Ф. Ахундова.

Keywords: Methodological support, network of libraries, methodological work in the CLS, information function, National Library named after M.F.Akhundoff

Hazırda kitabxanaların metodiki təminat sistemi bir sıra cəhətləri ilə inkişaf etdirilir. Əlbəttə, keçmiş SSRİ-dən qalma bəzi əlamətlər hələ də mövcud olmaqla gündəlik həyatımızda kitabxana fəaliyyəti ilə məşğul olan hər bir mütəxəssisə rast gəlir. Demək olar ki, bu cəhətlər prinsip etibarilə hələ uzun müddət kitabxanaların metodiki təminatında özünü büruzə verəcək. Belə ki, elmi-metodiki işin bəzi cəhətləri, əlbəttə, dəyişməz olaraq qalmalıdır. Lakin metodiki təminat işinin müstəqil respublikamızda bir sıra yeni və milli cəhətləri mövcuddur və belə xüsusiyyətlər inkişaf etdirilir.

Azərbaycan Respublikasında kitabxanaların metodiki təminatı müstəqil və suveren dövlət kimi ümumi və milli mədəniyyətimizin kontekstində inkişaf etdirilir. Bu inkişaf, ilk növbədə, onunla bağlıdır ki, müstəqillik şəraitində respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafı, Azərbaycan xalqının elmi-texniki və mənəvi potensialının güclənməsi, milli mədəniyyətimizin hərtərəfli tərəqqisi üçün geniş imkanlar yaradılmışdır.

Hələ 90-cı illərin əvvəllərindən başlayaraq demokratiyanı genişləndirmək, hüquqi, dünyəvi dövlət yaratmaq, elm, iqtisadiyyat və mədəniyyətimizi daha da inkişaf etdirmək üçün dövlət səviyyəsində səmərəli tədbirlər həyata keçirilməyə başlanılmışdır. Belə tədbirlər içərisində cəmiyyətin sosial-iqtisadi və ümummədəni səviyyəsinin yüksəldilməsinə yönəlmiş informasiya təminatı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu isə elm, mədəniyyət, təhsil, mətbuat orqanları ilə yanaşı, kitabxanaların da qarşısında çox mühüm vəzifələr qoyur. Hazırda kitabxana işinin inkişaf tempi onun metodiki cəhətdən yeni istiqamətlərindən xeyli asılıdır. Xüsusilə yeni kitabxana-informasiya texnologiyalarının tətbiqi, informasiya tələbatının artdığı bir şəraitdə elmi-metodiki təminat daha güclü olmalıdır. Cəmiyyətdə kitabxana informasiya prosesləri ilə əlaqədar ardıcıl olaraq problemlər yaranır. Bu problemlərin nəzəri baxımdan düzgün dərk edilməsi və həlli təcrübi eksperimentlərin təşkilini və müxtəlif nəzəri müddəaların kitabxana təcrübəsində səmərəliliyinin öyrənilməsinə tələb edir. Belə kompleks tədbirlər metodik fəaliyyətin elmi-tədqiqat işləri ilə əlaqəli şəkildə həyata keçirilməsinin mühüm vasitəsi kimi meydana çıxır.

Günün vacib tələblərindən biri də metodiki təminat sisteminin informasiya funksiyasının olduqca böyük əhəmiyyət daşımasıdır. İnformasiya funksiyasının tətbiq edilməsində ölkədaxili və xarici metodik məlumat bazasının formalaşması və müvafiq informasiyanın metodik işdə səmərəli istifadə edilməsi nəzərdə tutulur. Bundan başqa, kitabxanaların metodik təminat sisteminin ən mühüm funksiyalarından biri də pedaqoji funksiyadır ki, bu da özünü daha çox kitabxanaçılıq təhsilinin ixtisasartırma və kadrların yenidən hazırlanması mərhələsində göstərir. Hazırda kitabxana işçilərinə yeni texnoloji vərdişlərin aşılınması, ölkənin informasiya sərvətlərinin dünya informasiya məkanına daxil olması üçün kitabxanaçıların müasir problemlərinə yönəlmiş nəzəri və tətbiqi biliklərə yiyələnməsi metodik təminat sisteminin pedaqoji funksiyasının başlıca cəhətlərindəndir.

Respublikamızda kitabxanaların metodiki təminat sistemi hazırda inzibati ərazi və sahəvi quruluş prinsiplərinə uyğun qurulmuşdur. Şəbəkə baxımından metodiki təminat respublika əhəmiyyətli kitabxanalar, respublika ərazi və sahəvi kitabxanalara, o cümlədən, rayon, şəhər mərkəzi sistemlərinə bölünür.

Metodiki təminat sisteminin bu cür struktur quruluşu respublikamızda olan bütün kitabxana şəbəkələrini əhatə edir, təbəçilik baxımından fərqli qaydada metodik köməklik göstərir. Metodiki funksiyaların fərqli olmasına baxmayaraq metodiki mərkəzlər müxtəlif səviyyələrdə vahid rəhbərlikdə kitabxana işini özündə birləşdirir, sistemə nəzarət edir, metodiki təklifləri, informasiya mübadiləsini və qabaqcıl təcrübəni, direktiv sənədlərin hazırlanması praktikasının öyrənilməsinə şərait yaradır. Respublika səviyyəli elmi-metodiki mərkəzlərlə yanaşı, hazırda MKS-lərdə də metodiki təminat fəaliyyətində bir sıra ləngimə və geriliklərlə yanaşı, nəzərə çarpan bəzi işlər də aparılır. Xüsusilə şəhər mərkəzi kitabxana sistemləri ərazi üzrə metodiki işlərin həyata keçirilməsində daha çox fəallıq göstərilir. Xüsusilə son illərdə bəzi şəhər mərkəzi kitabxana sistemlərində xüsusi elmi mərkəzlərin yaradılması və fəaliyyətə başlaması metodiki təminat işinə xüsusi təkan vermişdir. Bu mərkəzlərin yaradılmasında Amerika səfirliyinin Azərbaycan Dillər Universitetində fəaliyyət göstərən informasiya resursları mərkəzinin xüsusi rolu olmuşdur. Bu mərkəzin yaxından köməyi sayəsində rayon və şəhər MKS-lərində on iki xüsusi elmi mərkəz yaradılmış və xüsusi avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. Bütün bu avadanlıqlar Amerika səfirliyinin dəstəyi ilə alınmışdır və ona nəzarət edilir. Məhz bu mərkəzlərin köməyi ilə Azərbaycanın ayrı-ayrı zonaları üzrə fəaliyyət göstərən MKS-lərin metodiki təminat fəaliyyətləri əlaqələndirilir. Bu əlaqələrin genişləndirilməsi getdikcə möhkəmlənir və genişlənir. Xüsusilə Gəncə, Qazax, Şəki, Zaqatala, Lənkəran, Sumqayıt, Naxçıvan iqtisadi rayonlarının MKS-lərinin işi əlaqələndirilir.

Azərbaycan Respublikası regionlarının yaradılması iqtisadi inkişafı yanaşı, ölkədə digər idarə, müəssisə və təşkilatların işinə də çox böyük təsir etmişdir. Belə ki, regionlar üzrə iqtisadi inkişaf zonalarının yaradılması təkcə iqtisadiyyatın inkişafına deyil, həm də iqtisadi inkişafa xidmət edən ideoloji təşkilatların, o cümlədən, informasiya müəssisələrinin yaradılması və onların inkişafına da xüsusi təsir göstərməlidir. Buna görə də kitabxanaların üzərinə informasiya təminatı baxımından çox mühüm vəzifələr düşür. Odur ki, kitabxana-informasiya müəssisələrinin fəaliyyəti, xüsusilə, yeni kitabxana texnologiyalarının tətbiqi, dünya standartlarına uyğun yenidən qurulması və iqtisadi inkişafa uyğun yeniləşməsidir. Tarixi baxımdan

bir məsələni yada salmaq yerinə düşərdi ki, hələ XX əsrin 70-ci illərində kitabxana şəbəkələrinin mərkəzləşdirilməsi ilə bağlı qəbul olunmuş qərarda zona üzrə dayaq baza mərkəzi kitabxana sistemlərinin yaradılması da nəzərdə tutulmuşdur. Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, hələ o dövrdə, yəni 70-80-ci illərdə keçmiş SSRİ-nin bir sıra müttəfiq respublikalarında, həmçinin, Rusiyanın ayrı-ayrı regionlarında zonalar üzrə dayaq baza kitabxanaları yaradılmış və bu gün də fəaliyyət göstərirlər. Zonalar üzrə dayaq baza kitabxanalarının yaradılması müasir dövr üçün, xüsusilə, regional və respublika əhəmiyyətli tədbirlərin keçirilməsində, sosial problemlər və çətinliklərlə rastlaşan kitabxana işçiləri üçün də çox əhəmiyyət kəsb edir. Bu gün Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramında nəzərdə tutulan müddəalar da belə strateji quruluşa tamamilə uyğundur və zonalar da bu strateji məsələlərin həllində əhəmiyyətlidir.

Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramında zonalar üzrə sosial-iqtisadi rayonlar Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərmanı ilə (14 aprel 2009-cu il) aşağıdakı kimi təsdiq edilmişdir.

1. Abşeron iqtisadi rayonu (Abşeron, Xızı rayonları, Sumqayıt şəhəri);
2. Aran iqtisadi rayonu (Ağcabədi, Beyləqan, Bərdə, Biləsuvar, Göyçay, Hacıqabul, İmişli, Kürdəmir, Neftçala, Saatlı, Sabirabad, Salyan, Ucar, Zərdab, Şirvan, Mingəçevir, Yevlax rayonları);
3. Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu (Ağsu, İsmayilli, Qobustan, Şamaxı rayonları);
4. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonu (Ağstafa, Daşkəsən, Gədəbəy, Goranboy, Göy-göl, Qazax, Samux, Şəmkir, Tovuz rayonları, Gəncə, Naftalan şəhərləri);
5. Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu (Dəvəçi, Xaçmaz, Quba, Qusar, Siyəzən rayonları);
6. Lənkəran iqtisadi rayonu (Astara, Cəlilabad, Lerik, Masallı, Yardımlı, Lənkəran rayonları);
7. Naxçıvan iqtisadi rayonu (Naxçıvan şəhəri, Babək, Culfa, Ordubad, Sədərək, Şahbuz, Kəngərli, Şərur rayonları);
8. Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonu (Kəlbəcər, Laçın, Zəngilan, Qubadlı rayonları);

9.Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu (Balakən, Qax, Qəbələ, Oğuz, Zaqatala, Şəki rayonları);

10. Yuxarı Qarabağ iqtisadi rayonu (1)

Azərbaycanda bu cür regionların iqtisadi inkişafının belə bir strateji xəttinin müəyyənləşdirilməsi, həmin rayonlarda yerləşən mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemlərinin işində xüsusi canlanma yaratmalıdır. Xüsusilə ayrı-ayrı rayon MKS-lərinin zonalar üzrə yaxınlaşması və onların işinin əlaqələndirilməsi olduqca vacib və əhəmiyyətlidir. Həmçinin, sosial-iqtisadi inkişafda MKS-lər informasiya mərkəzi kimi informasiya təminatında əhəmiyyət kəsb edə bilər. Ona görə də MKS-lərin fondunun komplektləşdirilməsi zamanı sosial-iqtisadi problemlərin bu sahəyə dair ədəbiyyatın əldə edilməsi və təbliğində kitabxanalar xüsusi tədbirlər həyata keçirməlidirlər. Mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemlərinin növündən və tipindən asılı olmayaraq sosial-siyasi ədəbiyyatın komplektləşdirilməsi və təbliği həmişə ön planda olmalıdır. Xüsusilə, regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə əlaqədar hər bir iqtisadi rayon üçün dövlət büdcəsindən xüsusi vəsaitin ayrılması regionda fəaliyyət göstərən və sosial-informasiya institutları hesab edilən mərkəzi kitabxana sistemləri və həmçinin, digər kitabxana şəbəkələri ərazidə gedən sosial proseslərdə iştirak etməli, kənar qalmamalıdırlar.

Bunun üçün Respublika Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, M.F.Axundov adına kitabxana, həmçinin, sahəvi metodiki mərkəz kimi fəaliyyət göstərən Respublika kitabxanaları regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramına uyğun olaraq metodiki işləmələr işləyib hazırlamalı, onu müzakirə edərək təsdiq etməli və yerlərə göndərməlidirlər. Yəni, Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının ərazilər və regionlardakı informasiya mərkəzləri ilə əlaqəsi təmin olunmalıdır. Ona görə də mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemləri öz işlərini dövlət proqramına uyğun olaraq əlaqələndirməli və planlaşdırmada nəzərə alınmalıdırlar.

Mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemləri yerlərdə proqramın həyata keçirilməsində informasiya mərkəzi kimi öz işlərini həm regiondakı informasiya mərkəzləri, MKS-lərlə, həm də Respublika üzrə metodik mərkəz sayılan M.F.Axundov adına Milli Kitabxana ilə əlaqələndirməlidirlər. Mərkəzləşmiş kitabxana sistemləri yarandığı ilk

günlərdən etibarən metodik təminatla bağlı Respublika Mədəniyyət Nazirliyi və Milli Kitabxana tərəfindən konkret tədbirlər həyata keçirilməyə başlandı. Bu məqsədlə Respublika Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin kollegiyası 1973-cü il iyunun 13-də “Azərbaycanda Dövlət Kütləvi kitabxana şəbəkəsinin mərkəzləşdirilməsi haqqında” xüsusi qərar qəbul etmiş və bununla əlaqədar mərkəzləşdirmə prosesinin metodik təminatı Dövlət kitabxanasına həvalə edilmişdir.

1974-1976-cı illərdə rayon və şəhər kitabxanalarında mərkəzləşmə məsələlərinə həsr olunmuş 30-dan çox seminar məşğələləri təşkil edilmişdir. Bu seminarlardan sonra Respublikamızın Gəncə, Sumqayıt, Şəki, Salyan, Yevlax, Ağdam və Lənkəran şəhərlərində mərkəzləşmə ilə bağlı qabaqcıl təcrübə məktəbləri yaradılmışdı. Artıq 80-ci illərin əvvəllərində Respublikamızda Dövlət kitabxanalarının mərkəzləşdirilməsinin başa çatdırılması kitabxana işini metodiki təminat baxımından tamamilə formalaşdıraraq bu işin sistemli fəaliyyətə başlamasına şərait yaratdı. MKS-lərdə mərkəzi kitabxananın nəzdində müstəqil metodik şöbələrin bəzilərinə isə metodiki biblioqrafiya şöbələrinin təşkili və onların əsasən yüksək ixtisaslı kadrlarla təmin edilməsi kənd kitabxanalarına, yəni filial kitabxanalarının metodik təminatı üçün əsaslı zəmin yaratdı. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, hazırda respublikamızda 75-dən çox kənd kitabxanalarına metodiki köməklik göstərən mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemi fəaliyyət göstərir ki, bu kitabxanaların hər birində elmi-metodiki və ya metodiki biblioqrafiya şöbələri fəaliyyət göstərir. 1980-ci ildən bəri artıq bütün mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemlərində elmi-metodiki işin müxtəlif aspektlərində metodiki iş aparılır. Obyektivlik xatirinə bir məsələni qeyd etmək lazımdır ki, 80-ci illərin axırlarında kitabxanaların metodistləri filial kitabxanaları ilə daha intensiv əlaqələr qurmuşdular. Baxmayaraq ki, metodiki şöbələrin və onun işçilərinin lazımi təcrübə və səriştələri yox idi, lakin yeni bir əhval-ruhiyyə vardı. Həmçinin, o dövrdə Lenin adına Rusiya Dövlət kitabxanasından çoxlu elmi-metodiki ədəbiyyat alınır və bu ədəbiyyat təcrübəli kitabxanaçı-metodistlər tərəfindən Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək MKS-lərə göndərilirdi. Əlbəttə, tərcümə olunmuş elmi-metodiki ədəbiyyatlar, yerli şərait və milli xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla hazırlanırdı. Son illərdə, xüsusilə, müstəqillik əldə

edildikdən sonra respublikamızda yaranan sosial və iqtisadi çətinliklərin olması da, xüsusilə, kitabxana işçilərinin respublika və regionlar üzrə birgə tədbirlərinin keçirilməməsi və nəticə etibarilə kənardan metodiki ədəbiyyatın daxil olmaması faktiki olaraq elmi-metodiki ədəbiyyatın qıtlığına və metodiki işlərin kollektiv müzakirədən kənar qalmasına şərait yaratdı. Təəssüflə demək lazımdır ki, müstəqillik illərində hələ metodiki işlə bağlı bir dəfə də olsun respublika səviyyəli metodik müşavirə və seminar keçirilməyib. Halbuki belə müşavirələrə, metodistlərin və qabaqcıl kitabxana işçilərinin bir yerdə mövcud problemləri müzakirə etməsinə ciddi ehtiyac vardır. Metodik təminat işində ən prinsiplial əhəmiyyət kəsb edən cəhət odur ki, hazırda kitabxana informasiya sahəsində çox güclü təcrübə vardır ki, həmin təcrübənin əldə edilməsi, öyrənilməsi və müzakirə edilməsi çox vacibdir.

Dünya təcrübəsində iri şəhərlərdə müxtəlif formalarda birliklər və s. qurumlar yaradılır və müxtəlif tədbirlər keçirilir. Belə təcrübələrin öyrənilməsi maraqlı olardı. Xüsusilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2009-cu il fərmanına əsasən “Azərbaycan Respublikası Regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı”nda nəzərdə tutulmuş regionların bölgüsünə uyğun aparılması olduqca məqsədemüvafiq olardı (Bu bölgü məqalənin əvvəlində fərmanda olduğu kimi verilmişdir).

Bakı şəhərində yerləşən bütün kitabxana şəbəkələrində və sistemlərində olan kitabxana resursları, bütövlükdə respublika kitabxanalarında olan kitabxana resurslarından daha çoxdur. Əlbəttə, bu, təbii bir haldır, çünki Bakı paytaxt şəhərdir, burada Milli kitabxana, respublika əhəmiyyətli mərkəzi sahəvi kitabxanalar, müxtəlif idarə, müəssisə və nazirliklərin, ali məktəblərin, gimnaziya və liseylərin, peşə məktəblərinin və s. kitabxanaları əksəriyyət təşkil edir. Azərbaycan Respublikasında kitabxana-bibliografya resurslarının inkişafında iki istiqamət diqqəti cəlb edir. Birinci, paytaxt və digər iri şəhərlərdə formalaşmış kitabxana resursları, ikincisi isə mərkəzdən uzaq regionlarda respublikanın kənd və rayonlarında əsasən mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemlərindəki kitabxanalar. Odur ki, kitabxana işçilərinin, kitabxanaların və kitabxana resurslarının Bakı şəhərində üstünlük təşkil etməsini və bu regionda metodik təminat işinin aparılmasına daha çox ehtiyac olduğunu nəzərə alaraq sistemli

olaraq metodiki müşavirə və konfransların Bakı şəhəri üzrə ardıcıl olaraq keçirilməsi olduqca məqsədəuyğun olardı. Bir məsələni xüsusi olaraq nəzərə almaq lazımdır ki, kitabxana işi sahəsində görkəmli alimlər, qabaqcıl və təcrübəli kitabxana işçiləri, metodistlər Bakı şəhərində yaşayır və işləyirlər. Həm də mərkəzdə belə tədbirlərin keçirilməsi heç bir əlavə vəsait tələb etmir, ezamiyyə və digər xərclərə ehtiyac yoxdur. Belə olan tərzdə bir məsələ qarşıda durur, o da təşəbbüs göstərmək, sadəcə bu işi təşkil etmək. Rayon, şəhər mərkəzi kitabxana sistemləri paytaxt Bakıdan kənarında yerləşdiyinə görə uzun illərdir ki, heç bir metodiki ədəbiyyat və metodiki vəsait işləmələri əldə edə bilmirlər. Belə olan təqdirdə metodiki təminat işi pərakəndə, systemsiz, hər bir metodistin özünün dərk etdiyi kimi, heç bir elmi, nəzəri və metodoloji əsası olmadan aparılır. Odur ki, Azərbaycanın metodiki təminat sahəsində mərkəz funksiyasını həyata keçirən M.F.Axundov adına Milli Kitabxana, onun metodiki şöbəsi öz işini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 6 oktyabr tarixli 3072 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət proqramı”nın tələblərinə uyğun yenidən qurulmalıdır. MKS-lərin və digər kitabxanaların işinə yaxından köməklik göstərilən sərəncamda xüsusi olaraq göstərilir ki, “Kitabxana işi sahəsində elmi-tədqiqat və elmi-metodiki fəaliyyətin stimullaşdırılması, sahəyə aid ədəbiyyat nəşrinin genişləndirilməsi, kitabxana-informasiya işinin təkmilləşdirilməsi üçün müasir idarəetmə sisteminin tətbiqi, elektron kataloq və elektron kitabxanaların yaradılması işinin təmin edilməsi, onların müasir standartlar səviyyəsinə çatdırılması” kitabxana işçiləri qarşısında çox mühüm vəzifə kimi qoyulmuşdur. Bu vəzifələrin yerinə yetirilməsində Respublikamızın bütün kitabxana işçiləri səfərbər olunmalı, kitabxana-informasiya müəssisələrinin işinin proqrama uyğun olaraq yenidən qurulmasında kitabxanaların metodiki şöbələri təşəbbüs göstərməklə, aparıcı mövqe tutmalıdırlar. Proqramın yerinə yetirilməsində mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları ilə yanaşı, kitabxana işi sahəsində çalışan bütün kitabxana ictimaiyyəti planlı şəkildə öz vəzifələrinə daha ciddi və daha məsuliyyətlə yanaşmalı, vəzifə borcunu əvvəlki illərlə müqayisədə daha yüksək səviyyədə yerinə yetirməlidir.

Respublikanın ayrı-ayrı regionlarında olan şəhər və rayon mərkəzi kitabxana sistemləri mərkəzi kitabxana olmaqla fəallıq göstər-

məli, ərazidə olan bütün kitabxanaların işini istiqamətləndirməli, metodiki təminat funksiyasını yerinə yetirməlidirlər.

Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemlərinin mərkəzi kitabxanaları, bu kitabxanaların metodiki şöbəsinin işçiləri, mərkəzi kitabxananın bütün işçiləri metodiki təminat sahəsində, xüsusilə, xarici ölkələrin təcrübəsini, həmçinin, respublikada olan qabaqcıl təcrübəni diqqətlə öyrənməli, ümumiləşdirməli və onun tətbiqinə cəhd göstərməlidirlər. Qabaqcıl təcrübənin tətbiqi ilə bağlı xüsusi təcrübi vəsaitlər hazırlanmalı və çap etdirilməlidir. Bu vəsaitlər bir qayda olaraq kitabxana işinin müxtəlif sahələrinə, əksər hallarda ayrı-ayrı texnoloji proseslərin həyata keçirilməsinə yönəlmiş, kitabxana təcrübəsinin son nailiyyətlərinə əsaslanan əməli işlərin təsvirindən və izahından ibarət olmalıdır.

Təcrübi vəsaitlər əsasən əhəmiyyətli metodik mərkəzlər tərəfindən tərtib olunub və yerlərə göndərilməlidir. Son illərdə belə təcrübə demək olar ki, respublika əhəmiyyətli kitabxanalar tərəfindən lazımi səviyyədə yerinə yetirilmir.

Odur ki, MKS-lərin metodistləri və təcrübəli işçiləri xüsusi təşkil edilmiş ixtisasartırma kursları və treninqlərdə, həmçinin, internet vasitəsilə və digər yollarla əldə etdikləri kitabxana texnologiyaları haqqında informasiyaları əldə etməklə ərazidə fəaliyyət göstərən filial kitabxanalarının işçilərini tanış etməli və izahat işləri aparmalıdırlar. Komplektləşdirmə, kataloqlaşdırma, planlaşdırma, uçot, hesabat, əməyin elmi təşkili və s. iş proseslərinin təşkilinə dair əməli işlərin yerinə yeni texnologiya əsasında həyata keçirilməsinə həsr olunmuş belə vəsaitlər aktual olub, kitabxana işçilərinin peşə səviyyəsinin yüksəldilməsində əhəmiyyətli ola bilər. Belə vəsaitlər yerlərə göndərilməklə aylıq müşavirə və konfranslarda müzakirə edilməli və əyani şəkildə işçilərə izah olunmalıdır. Yaxşı olar ki, izahat işləri proyektor vasitəsilə əyani olaraq göstərilsin, proseslərin gedişi nümayiş etdirilsin.

Bundan başqa istər respublika, istərsə də MKS-lərdə metodiki işin təşkili ilə bağlı metodik məktublar yerlərə göndərilməlidir. Metodiki məktublar əsasən xaricdə və ölkədə çap edilən kitabxanaşünaslıq ədəbiyyatında, o cümlədən, nəzəri və təcrübi nəşrlərdə kifayət qədər işıqlandırılan, lakin bu gün həllini tapmayan problemlərə həsr olunur, normativ və tənzimləyici sənədlər haqqında kitabxana rəhbərləri məlumatlandırılmalıdır.

Metodik məktublarnın mövzuları kitabxana təcrübəsində, əhaliyə kitabxana xidmətində meydana çıxan yeni, cari problemlər, çətinliklər, kitabxanaların metodik mərkəzlərə müraciətində müşahidə edilən sorğular əsasında müəyyənləşdirilə bilər. Bu cür problemlərin araşdırılması və ona uyğun tədbirlər görülməsi mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemlərinin işində daha çox rast gəlinə bilər. Hətta hər bir problem ayrı-ayrılıqda müzakirə edilərək öz həllini operativ şəkildə tapa bilər. MKS-in metodistləri filial kitabxanalarına getməklə yerində məsələni həll edə bilər, bu şərtlə ki, metodistin özünün peşə səviyyəsi, peşəkarlığı ümumi tələblərə cavab versin. Mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemləri rayon-şəhər ərazisində faktiki olaraq struktur quruluş baxımından ən böyük müəssisələrdən biri hesab olunur. Onun struktur quruluşu faktiki olaraq bütün kənd və qəsəbələri əhatə edir, ərazi üzrə ən böyük təşkilatlardan biri hesab olunur.

ƏDƏBİYYAT

1. *Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 6 oktyabr tarixli 3072 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında Kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət proqramı" // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya. – 2008. – №2. – S.7-30.*
2. *İsmayılov X. Azərbaycan Respublikasında kitabxana işinin metodik təminat sisteminin inkişaf tarixi.- B., 2000. – 415 s.*
3. *Xələfova S. Azərbaycan Dövlət kütləvi kitabxana şəbəkəsinin inkişafı (1970-1990). – B., 2007. – 159 s.*
4. *"Kitabxanaların fəaliyyəti haqqında" statistik müayinənin nəticələri barədə Statistik bülleten. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. – B., 2009. – 85 s.*
5. *M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın MKS-lər haqqında hesabatları. – 1993-2007-ci illər.*

Х.И.ИСМАИЛОВ

**ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ
МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В ЦБС
РЕЗЮМЕ**

В статье рассматриваются вопросы организации работы методического обеспечения ЦБС в современных условиях. Особенное внимание уделено решению этого вопроса в ЦБС города Баку, где сконцентрирована значительная часть библиографических ресурсов Азербайджана.

KH.I.ISMAILOV

**PECULIARITIES OF ORGANIZATION OF
METHODOLOGICAL SUPPORT IN CLS
SUMMARY**

Article describes some important issue of organization of methodical Support activity of CLS. Special attention ways of decition of this problem on Centralized Library Systems of Baku city where concentrised main part of methodical resurses of Azerbaijan.